

בה שמן להיות דולקת משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, ואם לא נתן לא יצא, ואע"ג דאם כבתה אינו זקוק לה"י מיצרך צריך"י. והא דאמרינן במנחות"י שח בין תפלה לתפלה מברך שתיים בשל ראש, להניח תפילין ועל מצות תפילין, משום שכבר בירך להניח, משום הכי מברך על מצותכא.

וזה החילוק שחילק רבינו תם בין מצות שיש להן הפסק, ובין מצות שאין להן הפסק, אינו נראה לי, משום דלתרווייהוכי קשיא, דהדלקת נר חנוכה אמאי קא חשיב ליה ממצות שאין להן הפסק, משום דיש לה זמן עד שתכלה רגל מן השוק, כיון שהדליקה ושם בה שמן שיספיק לזה השיעור מה יש לו עוד לעשות, הלא גמר כל המצוה, ולא נשאר לו

אבל רבינו תם זצוק"ל כתב: והלכתא על ביעור חמץ, ואע"ג דלבער כולי עלמא לא פליגי, על ביעור עדיף ליה טפי, הואיל ועשיית מצותו זו היא גמר מלאכתו, דכיון שבדק עכשיו שוב אינו צריך לחזור ולבדוק"א, וכגון מילה ושחיטה וכיסוי הדם ותקיעת שופר ופדיון הבן וטבילת כלים ונטילת ידים ומקרא מגילה ואכילת מרור והפרשת חלה"ב והפרשת מעשר, על כל אלו וכיוצא בהן מברך עליהם על המעשה, דכיון שעשאו פעם אחת שוב אינו חייב לחזור בו ולהאריך במצותן, אבל שאר מצות שאין להם הפסק, דכל שעה חייב להתעסק בהן, כגון תורה תפילין"ג וציצית"ד וסוכה ומילה להכניסו בבריתו"ט, בכולן מברך עליהן לעשות"ז, ונר חנוכה אע"ג דיש לה הפסק, יש לה זמן, שצריך שיהא

(יז) שבת כא, ב. (יח) = לשים שמן שתדלק כשיעור משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק. (יט) לו, א. (כ) בכ"א ליתא: "להניח תפילין", וכ"ה בסה"י ובתמים דעים: על של ראש על מצות תפילין. וכפה"נ שזהו הוספת המעתיקים של כ"ק וכ"מ, לפי"ד התוס' בברכות ס, ב ובמנחות לו, א ד"ה לא סח בשם ר"ת, דבסח מברך שתיים על של ראש, להניח ועל מצות, אמנם תימה קצת למה הקשה מסח ולא בסתמא למה מברכים על של ראש על מצות כמ"ש הרא"ש שם, ועי' במאירי שם הע' 376, ויתכן שכונתו שבגמ' שם מבואר שעל תפילין של ראש אומרים על מצות ואין כונתו דוקא בסח, וראה באבודרהם עמ' צו (הו' עהרנרייך) ובס' הפרדס עמ' קצו בראשו (בהו' הנ"ל) ובראב"ן סי' לה, אכן מעניין שרבינו להלן בערך פז וכן בתשובותיו סי' סג שדן בכל הסי' אם צריך לברך שתי ברכות בהנחת התפילין, וכ"ה שיטתו שצריך לברך שתיים, אינו מביא זה בשם ר"ת אלא בשם ר' יהודה חסיד. כא) כוונת ר"ת כמ"ש הרא"ש: דלא רצו חכמים לתקן שתי ברכות שוות זו אחר זו במצוה אחת, ותקנו בשל ראש על מצות שהיא גמר המצוה. (כב) = שתיים מהמצוות, הדלקת

הרמב"ן כתב שנראה מפי' רש"י שיותר טוב שיברך על ביעור, כדי שיהא ניכר מברכותיו שהוא תלמיד חכם. (י) בספר הישר סי' רנט, והובא בתוס' הרשב"א ובתוס' ר"פ וברא"ש כאן ובשא"ר. (יא) בסה"י נוסף: עד זמן אחר, וכן בכל מצות זהו גמר מלאכתו ושוב א"צ לחזור. וכצ"ל. (יב) כ"ה בכ"א ובסה"י: והפרשת חלה. ובנדפס חסר. (יג) בסה"י נוסף: ומזוזה, וכ"ה במאירי פסחים עמ' לא (הו' מכוון התלמוד הישראלי), אכן בתמים דעים סי' קעט שהעתיק את דברי סה"י וכן בכל הראשונים שהביאו את דברי ר"ת ל"ג: ומזוזה, וגם המאירי בספר מגן אבות בענין השמיני שהביא את דברי ר"ת לא הזכיר מזוזה ורק בדחייתו מזכיר מזוזה, ועי' בקרבן נתנאל על הרא"ש פסחים פ"א סי' י באות ש שכתב שלפי פי' ר"ת שפיר מברכין לקבוע מזוזה דיש שיהוי במצוה, שכל זמן שדר בו יש בו חיוב קביעת מזוזה (המעיר במאירי שם הע' 379 טעה בהבנת דברי הק"נ שהם כאילו דברי הרא"ש בשבת, והם אינם אלא דברי הק"נ). (יד) וכ"ה בתמים דעים שם, ובסה"י ליתא. טו) בתמים דעים שם נוסף: של אברהם אבינו. טז) בתמים דעים שם: להבא, ובסה"י נשמט.

עוד לעשות דבר, ואמאי אמרין בגמרא^כ דמברך להדליק, ניברוך על הדלקת נר חנוכה, מאי אמרת דאכתי משכה מצותה דנר, דאע"ג^כ דאם כבתה אינו זקוק לה, מיהו אם רוצה לכבותה קודם שתשקע רגל מן השוק אינו רשאי, הא לאו מילתא היא, דהא מצות הביעור משכה^כ יותר, שאסור להכניס חמץ בביתו כל שבעה, ואם הכניס שם עכבר חמץ, עוד צריך לחזור ולבדוק, מה שאין כן בנר חנוכה שאם כבתה קודם זה השיעור אינו זקוק לה, ואפילו הכי חשיב לה במצות שיש להן הפסק, כל שכן נר חנוכה^כ.

ותו, להכניסו בבריתו של אברהם אבינו, הלא יש לה הפסק משיאיר המזרח של יום שמיני ועד שימולכו, ואמאי אמרין בגמ'^כ דמברך להכניסו, ליברוך על מצות הברית^כ. ותו, מה שאנו מברכין לגמור את ההלל, הלא יש לו הפסק ומאי שנא הלל

ממגילה ניברוך על גמירת הלל^כ. ואם יעלה על לב אדם לומר ההלל אין לו הפסק מפני שהוא נוהג כל שמונת ימי החג, וכן כל שמונת ימי חנוכה, משום הכי מברכין לגמור, הא לאו מילתא היא, שגם מקרא מגילה מושך בלילה וביום^ל, ועוד נטילת ידים שמושכת כל הימים, שאסור לו לאכול בלא נטילת ידים, אלא (על) כל פעם ופעם הוי גמר המצוה ומברך על (המעשה), ובהני נמי ניברוך על (המעשה)^ל. ותו, מאי דכילל מר דכל מצוה שאין לה הפסק מברך עליה לעשות, והרי תורה דאין לה הפסק, ושחרית מברך עליה אשר קדשנו במצותיו וצונו על דברי תורה^ל, ליברוך ללמוד תורה^ל, אלא ודאי ליתנהו להני כללי, ואין לחלק ביניהם כלל, ומאי דבעי איניש ליברוך, אך השליח שאין המצוה מוטלת עליו לא ליברוך לעשות אלא על המעשה, כדאזלא סוגיא דשמעתא^ל.

נר חנוכה, ולהכניסו בבריתו, כמובא להלן. (ג) שבת כג, א. (ד) עפ"י כ"א. ובנדפס חסר. (ה) בכ"א: "טפי, שצריך להניח ביתו בדוק כל שבעה ואסור להכניס בו חמץ, ואם הכניס שם עכבר חמץ צריך עוד לחזור ולבדוק." (ה*) ע"י בבגדי ישע על המרדכי אות מב מה שתי בזה, וע"י בחידושי החת"ס על הש"ס מש"כ בזה, וגם בחידושי על הל' פסח סי' תלב סעי' ג. (ו) = דיש לו שהות כל היום למול. (ז) שבת קלז, ב. (ח) קושיא זו הקשה גם הרא"ש שם ותי': דברכה זו לא נתקנה לגמרי על מצוה זו, ותדע דהא מברכין אותה לאחר המילה, אלא להודות ולהלל ולשבח להקב"ה שצוה לעשות מצוה זו בכל פעם שתבא לידנו, וכ"ה בשא"ר, וראה שם, א בתוד"ה בלבער, בשם ר"ת. (ט) כ"ה בכ"א: "ניברוך על גמירת הלל." ובנדפס ובכ"ל: הלא יש לה הפסק ואמאי אינו מברך על גמר ההלל, מ"ש הלל ממגילה. (ל) כן הקשו כל הראשונים, וראה ברבינו דוד עמ"ס פסחים ובמאירי עמ' לב (מהדו' קליין) וע"י במחזור ויטרי עמ' 386 בשם ר"ת שתי': ולקרות

את ההלל, משום דמצוה לקרותו בכל יום, כדא"ר יהא חלקי מגומרי הלל בכל יום, והלל המצרי נמי בראשי חודשים ובמועדות כיון דאמרי' ליה בכל יום על כל צרה שלא תבא על הציבור כתמיד חשבי' ליה, יעו"ש, וע"י בראב"ן סי' לה, וברא"ש ובתו' הרשב"א ובתו' ר"פ מה שתירצו. (לא) בראב"ן שם תירץ: וכן נטילת ידים מן הנטילה כשנשפך על ידיו נגמרה מצות הנטילה לפי שעה דא"צ שוב ליטול ידיו כל היום אם התנה בשחרית כשנטל, ואפי' לא התנה מיהו מצות נטילה זו נגמרה, שא"צ ליטול עוד כל זמן שלא הסיח דעתו מן הנטילה. (לב) כ"ה בה"ג דף א, ע"ג (ד' וארשא), וברא"ש כאן כתב דבאשכנז מברכין לעסוק בדברי תורה, וע"י בספר הפרדס עמ' ריא מפסקי הל' ברכות של רבינו יוסף בן פלט מנהגי המדינות בברכת התורה. (לג) באבודרהם עמ' קב (הו' עהרנרייך) הקשה קושיא זאת לאלו הסוברים שמצוה שא"א לעשותה ע"י שליח מברכין לעשות, מברכת התורה שמברכים על. (לד) בפסקי ריא"ז פסחים עמ' קס מביא את שיטת רבינו תם ושיטת רבינו